

## Pirmais psihologu profesionālās darbības regulējumam veltītais izdevums latviešu valodā

*Dr. psych. Kristīne Mārtinsone, Dr. iur. Sandra Kaija,  
Dr. iur. Ivans Jānis Mihailovs*

*Rīgas Stradiņa universitāte, Latvija*

[kristine.martinson@rsu.lv](mailto:kristine.martinson@rsu.lv),

[sandra.kaija@rsu.lv](mailto:sandra.kaija@rsu.lv),

[ivans.mihailovs@rsu](mailto:ivans.mihailovs@rsu)

2018. gads ir zīmīgs visiem Latvijas psihologiem, jo 1. janvārī stājās spēkā Psihologu likums, kura izstrāde ilga gandrīz 20 gadus. Vienlaicīgi stājās spēkā grozījumi likumā “Par reglamentētajām profesijām un profesionālās kvalifikācijas atzīšanu”, savukārt 1. jūnijā – Ministru kabineta 2018. gada 29. maija noteikumi Nr. 301 “Psihologu noteikumi” un Ministru kabineta 2018. gada 29. maija noteikumi Nr. 302 “Psihologu sertifikācijas padomes nolikums”.

Šajos normatīvajos aktos noteikts, ka psihologs ir reglamentēta profesija, tie regulē psihologu izglītību un profesionālo darbību Latvijas Republikā, reģistrācijas un sertifikācijas / resertifikācijas prasības, regulāras sadarbības ar psihologu pārraugu prasības, kā arī tajos reglamentētas psihologu un klientu, tostarp nepilngadīgo klientu, tiesības, pienākumi un atbildība. Vienlaikus tiek izveidota psihologu profesionālās darbības (paš) pārvaldes, izvērtēšanas un uzraudzības sistēma.

Psihologu profesionālās darbības regulējuma izstrāde un ieviešanas uzsākšana raisīja virkni diskusiju psihologu profesionālajā kopienā un aktualizēja vairākus jautājumus, kuri ir pašsaprotami juristiem, bet ir jauni (sveši) psihologiem. Taču jaunie normatīvie akti nebūt neatrisina visas profesionālajā vidē esošās problēmas, jo psihologiem ir saistošs arī citos likumos noteiktais, piemēram, Bērnu tiesību aizsardzības likumā, Darba likumā, Civillikumā, Komerclikumā, Izglītības likumā un likumā “Par audzinoša rakstura piespiedu līdzekļu piemērošanu bērniem”.

Turklāt līdz šim latviešu valodā nebija zinātnisko izdevumu, kuros skaidroti ar psihologu profesionālo darbību saistītie juridiskie jautājumi. 2017. gada rudenī pēc Latvijas Psihologu biedrības iniciatīvas Rīgas Stradiņa universitātes profesores

*Kristīne Mārtinsone, Sandra Kaija, Ivans Jānis Mihailovs.* Pirmais psihologu profesionālās darbības regulējumam veltītais izdevums latviešu valodā

*Dr. psych.* Kristīnes Mārtinsones vadībā tika izveidota juristu un psihologu darba grupa, kuras mērķis bija skaidrot Psihologu likuma normas un rast risinājumus jautājumos, kuros viedokļi atšķiras.

Intensīvas sadarbības rezultātā, pārsniedzot sākotnēji iecerēto, tapis pirmais psihologu profesionālās darbības regulējumam veltītais izdevums latviešu valodā – grāmata *Psihologu profesionālā darbība Latvijā: saturs, organizācija, regulējums. Psihologu likuma komentāri* (zinātniskās redaktore *Dr. psych.* Kristīne Mārtinsone un *Mg. iur.* Barba Girgensone), kuru 2018. gada jūnijā izdeva Tiesu namu aģentūra.

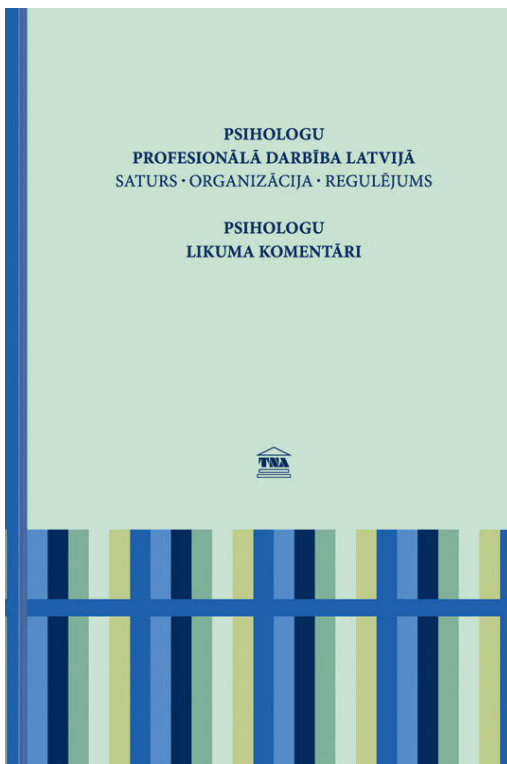
Šis apjomīgais (367 lpp.) izdevums ir psihologu un juristu, kā arī valsts pārvaldes darbinieku radošās sadarbības rezultāts (jāatzīmē, ka šis izdevums ir Latvijā viens no pirmajiem likumu komentāriem, kurus sniedz ne tikai jurists, bet arī nozares profesionālis). Grāmatas autoru vidū ir RSU mācībspēki: profesore *Dr. iur.* Sandra Kaija, docents *Dr. iur.* Ivans Jānis Mihailovs un docente *Dr. psych.* Jeļena Koļesņikova, kā arī RSU psiholoģijas doktorants Rolands Bortaščenoks. Grāmatas autori ir arī *Dr. oec.* Vladislavs Vesperis, *Dr. paed.* Lilita Voitkeviča, *Dr. phil.* Ieva Baumanē, *Mg. psych.* Marina Brice, *Mg. psych.* Gitāna Dāvidsone, *Mg. iur.* Barba Girgensone, *Mg. iur.* Līga Kirstuka, *Mg. iur., Mg. psych.* Veronika Leja, *Mg. psych.* Ilze Paleja, *Mg. psych.*, uzņēmējdarbības vadības maģistre Gunita Smirnova un *Mg. iur., Mg. psych.* Ilze Vilka.

Grāmatai ir trīs daļas. Pirmajā daļā ir sniegts ieskats psihologa profesijas būtībā, aplūkots psiholoģijas izglītības un profesionālās darbības prakses vēsturiskais ietvars un raksturota profesionālā darbība. Šeit ir ietverta arī nodaļa par Psihologu likuma tapšanu un skaidrota reglamentētas profesijas būtība.

Otrajā daļā, ievērojot gan teorētiskās atziņas, gan praktiskos aspektus, ir komentēti visi Psihologu likuma panti, ievērojot tradicionālo izklāsta formu, t. i., tiek sniegts komentārs par katru šī likuma pantu un šī likuma pārejas noteikumiem.

Trešā daļa ir veltīta specifiskiem jautājumiem – psihologa darbam saistībā ar kriminālprocesu, administratīvo procesu un civilprocesu. Īpaša uzmanība veltīta datu aizsardzības un informācijas uzglabāšanas prasībām profesionālajā darbībā.

Grāmatā ir ietvertas arī zinātnisko redaktoru (*K. Mārtinsones, B. Girgensones*) piezīmes par dažiem būtiskiem psihologu



---

*Kristīne Mārtinsons, Sandra Kaija, Ivans Jānis Mihailovs. Pirmais psihologu profesionālās darbības regulējumam veltītais izdevums latviešu valodā*

profesionālās darbības aspektiem, psihologa profesionālās darbības organizāciju, kā arī, ievērojot vairākkārtējus psihologu lūgumus, pievienoti daži dokumentu piemēri, kuri jāuzlūko kā atbalsta materiāls psihologu profesionālās darbības dokumentēšanā.

Domājams, ka šis izdevums sekmēs psihologu profesionālās darbības prakses attīstību mūsu valstī. Psihologi šo grāmatu varēs izmantot savā ikdienas profesionālās darbības praksē, lai attīstītu jaunas pieejas un risinājumus, spētu pamatot savus lēmumus un viedokli, nepieciešamības gadījumā rastu atbalstu savai rīcībai un savas prakses aizsardzībai. Šo grāmatu varēs izmantot arī studiju procesā, apgūstot psihologa profesionālās darbības un ētikas jautājumus. Savukārt tiem profesionāļiem un speciālistiem, kuri sadarbojas ar psihologiem, īpaši juristiem, tā ļaus labāk izprast psihologu profesionālās darbības organizāciju un psihologu statusu dažādās tiesību jomās.

Vērtējot grāmatas saturu, ir jāapzinās, ka tie ir pirmie psihologu profesionālās darbības skaidrojumi, kas noteikti būtu papildināmi, attīstoties psihologu profesionālo darbību regulējošo normatīvo aktu piemērošanas praksei. Vienlaikus šis veikums iezīmē jaunas psiholoģijas un tiesību zinātnes pētniecības iespējas, kuras var izmantot un tālāk attīstīt katrs uzmanīgs lasītājs.